

LANDSKRONITER OCH ANDRA

Thord Lindblom, Sverigedemokraternas mest framträdande namn i Landskrona, är en man av medellängd med grånad mustasch, en smula otidsenlig lugg och ett avlångt ansikte vilket bär den lätt rosiga färg som skvallrar om de långa promenader han brukar göra längs kustlinjen, i ur och skur, sommar som vinter. Under en heldag med kommunfullmäktige, där han är ledamot och en av de flitigare i talarstolen – dock sällan för inlägg längre än tre minuter; han blir sällan långgrandig – uttrycker hans ansikte några gånger lätt bestörtning, ibland irritation, någon gång kröks hans läppar i ett hånfullt leende, fast oftast säger hans ansikte just ingenting alls. Stilla och uppmärksam sitter han på sin plats nästan rakt framför presidiet, inklämd mellan två något äldre partibröder. Desto mer säger de leenden och huvudskakningar som utbyts i de socialdemokratiska bänkraderna, framför allt bland kvinnliga ledamöter, när Lindblom lämnat talarstolen och går mot sin plats. Dessa leenden och huvudskakningar ser han inte, eftersom de utbyts bakom hans rygg. De säger: Vilken knäppskalle!

Och ändå är det på dem Thord Lindblom har röstat under större delen av sitt vuxna liv. Röstat har han alltid gjort, även de få gånger han inte funnit något parti att rösta på. Demokratin är för honom en hjärtesak, ett fundament, allt annat än en lek. Mer än de flesta har han tagit sitt ansvar för den.

Sverigedemokrat blev han 2001, året därefter var han med och startade partiets lokalavdelning i Landskrona. Senare samma år valdes han och tre partikamrater in i kommunfullmäktige utan att ha bedrivit någon valkampanj över huvud taget. Det var en chockstart. Större än miljöpartiet, större än kristdemokraterna, lika stora som vänsterpartiet. När han ombeds redogöra för vad som inspirerade honom till detta steg som tog honom ut i offentligheten nämner han snart Lars Janssons bok *Mångkultur eller välfärd?* Det är en bok som till brädden fylld med siffror söker leda i bevis att invandringen fört Sverige till ruinens brant och att endast ett stopp för människor från utomeuropeiska länder, en upprensning i "invandringsbranschen" och nya höga krav på de utlänningar som finns här kan rädda landet från ruin. Välfärd ställs mot invandring. Svenskar ställs mot utlänningar. "Invandrarna

favoriseras på svenskarnas bekostnad och svenskarna diskrimineras”, för att välja ett centralt citat ur boken – en mening som Thord Lindblom omedelbart tog till sig och sedan dess upprepat så snart någon velat lyssna. Författaren hade satt ord på den vanmakt han känt sedan länge.

Han föddes i Landskrona, i april 1948, och bodde de första tre åren i bostadsområdet Fröjdenborg, kvarteret hette Lyckan, en tid han inte minns, men i december 1951 flyttade familjen Lindblom till ett radhus på Pilåkersgatan i nybyggda Sandvången. Man flyttade för att få större plats, nu när femte barnet, en flicka, kommit till världen och man tyckte sig ha råd att göra det. Familjen Lindblom var en av de första 38 familjer som fick förmånen att flytta hit – tolvhundra personer stod i kö – hit till stadens första kommunala bostadsområde, en efterkrigsdröm bestående av höghus, hyreshus och radhus grupperade kring affärscentrum och parker. Pappa arbetade på konstgödningsfabriken Supra, mamma var hemma med barnen men skulle efter några år återgå till att paketera mjöl på Valskvarnen. Thord Lindblom talar om en lycklig barndom, om ”den härliga tryggheten vi hade i Sandvången”. Han var en pojke som älskade att vara utomhus, att leka, bada, spela fotboll, och här fanns gott om lekplatser, gräsmattor, fotbollsplaner, ”precis allt”. Om vintrarna, för det var sådana vintrar i hans barndom – ”Vart har dom vintrarna tagit vägen? Det kan man undra.” – samlades man nere vid Citadellet, snörde på sig skridskorna och spelade ishockey efter skolan, på helger, lov. Så länge isen bar höll man på.

Fotboll spelade han i Landskrona BoIS, stadens stolthet – upp genom pojklag, juniorlag och till andra reservlaget, som högerytter, sedan kom han inte längre. Han spelade trots allt i en av landets bästa klubbar. Thord Lindblom skulle i stället fortsätta som lagledare och tränare på pojklags- och juniornivå. Det är vad han själv berättar. Han missar helst inte en match. Han är, som han uttrycker det när man ber honom karakterisera sig själv, ”randig in i kropp och själ”. Han är landskronit och BoIS:are i ett och samma andetag.

Skolan gick bra, om han får säga det själv. Lättast hade han för matematik, men svenskan klarade han också bra – ”och det är ju A och O att man kan sitt hemlands språk”. Han drömde om en framtid som bilförsäljare, med egen firma, och gjorde yrkespraktiken på firman som sålde Volvo till stadens arbetare och tjänstemän, och

därför dominerade marknaden. Det gick bra. Han trivdes. Det var ett jobb som passade honom: prislister att följa, raka och enkla besked. Körkortet såg han till att ta så snart som möjligt. "Bilar var ett stort intresse, jada", säger han (med betoningen på *jada*). Men nitton år gammal drabbades han av ett epilepsianfall, och sedan sjukdomen konstaterats drogs körkortet in. Därför kom han i stället, snart efter värnplikten, att följa pappa in genom grindarna till Supra. Han skulle stanna där i tjugotvå år. Också på Supra fanns, som han säger, chansen att gå vidare. För vidare, det måste man.

Han började på lagret, fortsatte två år senare till expeditionen, efter ytterligare två år kom han till transportavdelningen, där han stannade för att så småningom avancera till chef. I likhet med pappa, sockerbruksarbetarens son som gått hela vägen från fabriksgolvet till att bli chef för lönekontoret, klättrade han långsamt uppåt genom att lägga sin begåvning och energi på det arbete som förelades honom. Thord Lindblom organiserade transporter och när han talar om det arbetet, den tiden, alla dessa utmaningar, är det som att få höra en rosenodlare tala om sina rosor. Rösten får en annan klang, ansiktsfärgen stiger en aning. Det handlade, som han säger, upprepade gånger, om att se till att rätt vara fanns på rätt plats i rätt tid.

- Skulle jag beställa tio RS-vagnar så var det inga problem med det. Dom tog fyrtyotvå ton de där vagnarna och det skulle kanske gå ett helt tåg upp till Norrland och det skulle ställas av ett par vagnar i Luleå så det gällde att sätta ihop det på rätt sätt. Och då var man ju miljövänlig också.

Företaget har han bara gott att säga om. Han nämner den utomordentliga arbetsledningen. Han nämner skyddstillsynen. Han nämner också maten: företaget hade egen restaurang "så man slapp springa på stan och leta efter restauranger". Från sitt kontor på andra våningen hade han en utomordentlig utsikt över hela hamnområdet, detta stadens pulserande hjärta, ekonomiskt centrum i det som en gång var arbetarstaden Landskrona: tretusen man bara på varvet, femtonhundra på Supra, trettonhundra på Landsverk och så vidare. Man ber honom berätta något om den tiden, en händelse av något slag, och han berättar att han en gång, en tidig höstmorgon, såg en älg simma i land. Genom hela sjuttio- och åttiotalet cyklade Thord Lindblom till och från arbetet utan tanke på att tillvaron skulle kunna vara så mycket annorlunda, livet gestalta sig bättre.

Ingenstans har Sverigedemokraterna varit så framgångsrika som i Landskrona. Nästan en fjärdedel av de röstande i kommunvalet 2006 röstade på Sverigedemokraterna, vilket gav dem tolv platser i kommunfullmäktige, en plats i både kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott, tre ordinarie platser i var och en av de större politiska nämnderna, och hade inte den borgerliga majoriteten och vänsteroppositionen kommit överens om att stänga dem ute skulle Sverigedemokraterna i Landskrona ha kunnat besätta sin första kommunalrådsplats. Den här gången hade partiet bedrivit en valkampanj, med särskild betoning på arbetslösheten, brottsligheten, invandringen, äldreomsorgen och skolan. Medan de regerande socialdemokraterna försökte tala om framsteg, och strax före valet lät skattebetalarna betala en färgglad liten folder med titeln *Vi är på väg* som delades ut till alla hushåll, rörde Sverigedemokraterna uppenbarligen vid något människor tyckte sig känna igen. Arbetslösheten var något högre i Landskrona än i landet i övrigt, våldsbrottsligheten värre och personrånen fler, bidragsberoendet större. Flera skolor brottades med uppenbara, uppmärksammade ordningsproblem. I nittioåtta artiklar före valdagen skildrade *Landskrona-Posten* gängkriminaliteten i staden, en artikelserie som gav läsaren en känsla av att befinna sig på en krigsskådeplats med i huvudsak utländska aktörer. Landskronaborna, som en gång varit så stolta över sin stad, påstods inte längre våga gå ut i den efter mörkrets inbrott. I Sandvången, där barnen nu vuxit upp för att själva bli familjeförsörjare och fler damer med rollatorer än barn befinner sig i rörelse en solig lördagseftermiddag, lade var tredje röstande sin röst på Sverigedemokraterna i kommunvalet.

Här, bara ett stenkast från Pilåkersgatan 7A där Thord Lindblom växte upp, inbjuder partiet en höstkväll drygt ett år efter valet allmänheten till möte i föreningslokalen en trappa ner. Man har flyttat hit under året som gått, eftersom den gamla lokalen blev för trång nu när medlemmarna strömmade till, intresset för partiet växte. Man har målat och möblerat, satt ut stolar och avskärmat för en kontorsdel, sanerat anslagstavlan. Fast det blågula flaggspelet har man tagit med och satt upp, också vimpeln står kvar på sammanträdesbordet. Vid varje plats finns ett skrivunderlägg i plast, en kulspetspenna med partinamnet på. På det första öppna mötet efter valet kom femtiofem personer, i kväll sitter åtta herrar runt bordet.

Medias granskning av Sverigedemokraternas insatser i landets kommuner har mest kommit att handla om vad partiet inte gjort, det vill säga att man inte gjort någonting alls. I Landskrona lämnade partiet in tio motioner under första året denna andra mandatperiod, partiets ståndpunkter har försvarats från talarstolen, platserna i fullmäktige och nämnder fyllts. Partiet pratar numera ihop sig före sammanträdena. Man har undan för undan begripit den kommunala befogenhetens begränsning. Den ledamot i byggnadsnämnden som upptog tiden till att tjata om problemen på sin gata och skällde ut dem som försökte få honom att följa mötesordningen uteslöts ur partiet när han vägrade böja sig. ("Man måste rätta sig efter de regler som finns", säger Thord Lindblom.) Motionerna har krävt en uppsägning av kommunens avtal med Folkets Hus, en jourkola för stökiga elever, ett dansställe i kommunal regi, en äldreombudsman, ett kommunalt vårdnadsbidrag, en förbättring av kommunens information till medborgarna, skärpta regler för socialbidrag, skolundervisning i ämnet svenska traditioner, seder och bruk (ackompanjerad av ett Mona Sahlin-citat), skolornas aktiva deltagande i Forum för levande historias skildring av kommunismens brott mot mänskligheten samt en enkät till alla kommunens invånare för att få veta "vilka strövområden de vill bevara, vilka områden erbjuder estetiska upplevelser som bör bevaras, vilka kulturmiljöer bör fredas etc." nu när Landskrona försöker locka till sig nya kommuninvånare med nybyggnation i vackra omgivningar – det vill säga en rätt blandad kompost kryddad med vissa ideologiska spetsfundigheter. Jourskolan ska utredas har fullmäktige bestämt, en äldreombudsman tillsätts när ekonomin tillåter, kommunismens brott studeras också i Landskrona men dansstället får andra ordna. Resten av motionerna befinner sig på remiss.

I kommunfullmäktige, där Sverigedemokraterna med sina tolv mandat utgör tungan på vågen, har man sett till att inte kasta grus i maskineriet för den så kallade treklövern – folkpartiet, moderaterna, miljöpartiet – som tog makten efter valet.

På mötet i föreningslokalen denna kväll i oktober gnisslas det en del över detta: detta stöd till borgarna som riskerar att suddas ut partiets profil, och som känns en smula egendomligt för den som förr lade sin röst till vänster (vilket flera runt bordet gjort). Annars studsar samtalen mellan aktuella kommunalpolitiska frågor utan att riktigt

haka tag någonstans, annat än när de kommer in på invandringen – fast där är samtalet, å andra sidan, aningen försiktigt, kanske med anledning av besökaren med anteckningsblocket – men längst tvinnas berättelserna från det nya livet i nämnder, på sammanträden och resor, och där en ny identitet kan anas: "vi i nämnden". Idel gamla bekanta en kväll som den här, ett möte som möten i Sverige brukar vara. Kaffe i plastmugg och småkakor från Konsum. En lättsam ton, nära till ett skämt, ett skratt. Det finns de som pratar mycket och gärna, de som inte säger någonting alls. Det finns de som har bestämda åsikter, de som nickar och håller med: Ja, just det. Så är det. Tröjor och jeans, rejäla skor. Thord Lindblom säger inte mycket och går tidigt, talar inte om vart han ska men han ska på fotboll med sonen. Stefan Olsson, som nyligen valts till ordförande och därför sitter vid ena bordsänden, drar några fakta inför budgetarbetet, annars säger inte heller han särskilt mycket. Han är yngst av alla runt bordet, fyrtyotvå, har under året ersatt Thord Lindblom som ordförande efter en sluten omröstning och till skillnad från dem har han rakat huvudet och trätt silversmycken på flera fingrar och runt halsen. (Smyckena har han fått i present av sin sexåriga dotter.) Den som råkat sticka in huvudet skulle tro att han hamnat på ett styrelsemöte i en ärevördig HSB-förening.

Av fullmäktigegruppens tolv ledamöter är elva män. Fem är ålderspensionärer, två sjukpensionärer, en är svetsare, en it-tekniker, en är handikappad och arbetar deltid, också som it-tekniker. En har ett eget företag i flyttbranschen. Den tolfte, Thord Lindblom, har under flera år gått arbetslös – trots alla kurser han gått, alla jobb han sökt, alla intervjuer han kallats till: "Man vill inte anställa en människa i min ålder" – fram till Sverigedemokraternas framgångar vilka givit honom en deltidstjänst i partiet och fullt upp som ledamot i kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott, kyrkofullmäktige, regionfullmäktige och som nämndeman i hovrätten över Skåne och Blekinge.

Han säger att förändringen började märkas redan i slutet av sjuttioalet.

– Det började hända saker med industriföretagen. Vi fick konkurrens från andra länder. Landsverk las ner. Sen kom varvet in i bilden. De började reducera personal, inga nya fartyg byggdes mer. Öresundsvarvet blev ett reparationsvarv, man satsade

inte. Och när varvet till sist lades ner så blev det ju en kedjereaktion hela vägen. Det var så många företag som var beroende av varvet.

Landskrona var industristaden, en arbetets stad, vilket en anonym reporter från *Dagens Nyheter* konstaterade efter ett besök 1901: "Väldiga skorstenar resa sig i vädret och spy ut svart rök över staden, som därigenom få det sanna fabriksutseendet." När staden många år senare hälsade den nyblivne landskronabon välkommen med en bok, *Välkommen till Landskrona*, gjorde de styrande sitt bästa för att tränga industrin ut ur blickfånget – de första kapitlen beskrev i stället turiststaden, sommarstaden, kulturstaden, historien, fritiden och naturen – men till sist kom man fram till industristaden, med den tunga verkstadsindustrin i centrum, som gav arbete till två personer i varje hushåll, alltså även till kvinnorna, och artikelförfattaren kunde inte låta bli att till sist kasta en blick mot framtiden, mot en alls icke orealistisk dröm om en europeisk hamnmetropol vid Öresund, med Landskrona som fäste. "Det är mot den bakgrunden industrins utomordentligt stora vilja att investera kapital i nya anläggningar i Landskrona bör ses." Året var 1970. Öresundsväret hade nyss ridit ut en kris, som därför ansågs tillfällig, och börjat nyanställa. Knappt tio år senare påbörjades den största industrinedläggningen i Sveriges historia när tretusen varvsarbetare till sist kom att avskedas. Välkomstpresentationen till de nya landskronaborna handlade ganska snart om en stad och ett ögonblick som varit. Den handlar om den tid då Sverige var som bäst, om man får tro Thord Lindblom.

– Förr, när det räckte med att pappa arbetade. En arbetsplats att gå till dagligen. En hygglig inkomst som gör att jag klarar mig. Där har du välfärden! Jag skulle nog vilja säga att Sverige var som bäst på sextiotalet.

Förr:

– Då gick det lugnt och sansat tillväga. Det kan man inte säga att det gör i dag. 1992, i september, en fredag, arbetade han sista dagen på Supra. Norsk Hydro hade köpt företaget, lagt produktionen till Norge, omvandlat fabriken i Landskrona till ett varulager och avskedat större delen av arbetsstyrkan. Han cyklade hem till sin lägenhet på Ringvägen genom en stad som höll på att avfolkas, aidentifieras, omdefinieras. Han var skild sedan flera år, barnen utflugna. Saknaden efter sin

arbetsplats känner han fortfarande. Spåren, talar han om, spåren som aldrig riktigt utplånas.

Fast det där om fotbollen har han hittat på. Ett samtal med Landskrona BOIS ger för handen att Lindblom aldrig kom längre än till pojklaget och det där med lagledare... tja, han sökte ett jobb som lagledare, fick komma på prov, men när det visade sig att han saknade körkort... ja, det var ju svårt. Han dök upp en gång, kom aldrig tillbaka. Det var någon gång i mitten av nittiotalet.

Rasist är han inte. Främlingsfientlig? Nej, han säger att det är han inte heller. Han säger:

- Alla ska behandlas på samma sätt. Alla människor är lika värda. Man ska inte behandlas annorlunda för att man har en annan färg i ansiktet. Men man måste rätta sig efter de regler som finns här. Vill man så kan man.

En moské i Landskrona? Nej, verkligen inte. ("Då kan ju alla människor komma och begära att få ha sin kyrka här i lilla Landskrona... kineser, och alla möjliga. Hur skulle det se ut?") Kommunalt stöd ska inte ges till invandrarföreningar med vad han kallar "en religionsbaserad kultur", och ber man honom utveckla det ger han sig in på ett invecklat resonemang om "muslimer" och om "religionsutövning med egna dräkter på egna platser". Fast som gammal musiker - han spelade trummor och sjöng i Shakestones på sextiotalet, har hoppat in i olika dansband, sjöng ett tag i en framgångsrik kör, förste tenor, och lyssnar på Taube, Elvis, helst Beatles - vet han ju att kultur är intryck, influenser, lärdomar från världens alla håll.

Det kollektiv han numera tillhör förenas i mycket: Den höga medelåldern.

Yrkesarbetare. Födda i Landskrona, eller kom hit i unga år. Förr röstade de flesta på socialdemokraterna, några på folkpartiet, någon "hoppade runt". Ett par har varit aktiva i SPI, Sveriges pensionärers intresseparti, annars har de för första gången engagerat sig partipolitiskt. (Undantaget är Stefan Olsson, som hoppade runt bland jobben innan han sjukpensionerades, för en dålig rygg, kom till Landskrona i vuxen ålder och varit engagerad i folkpartiets ungdomsförbund. Ett undantag är också Thord Lindblom som varit miljöpartist.) Inget förenar dem så som inställningen till invandringen. På frågan om varför de engagerat sig i Sverigedemokraterna svarar de:

- Jag tyckte Sverigedemokraterna hade den rätta inställningen vad gäller invandringen. Jag är definitivt inte emot invandringen som sådan, det är mängden det är frågan om. Dom kom ju varenda dag till Landskrona. (Svenny Håkansson, 73, pensionerad hamnchef.)

- Jag kunde inte med den där invandringen. Man tog hit invandrare utan att det fanns jobb, och så blev det bara bidrag i stället. Jag hade mött invandrare förr, redan 1952 kom dom till varvet, och det var ju inga som helst problem. Jag har ingenting emot det. Bara dom jobbar, och sköter sig. (Kurt Andersson, 72, pensionerad varvsarbetare.)

- Hjärtefrågan är ju det här med invandringen, trots allt. Jag har själv den bakgrunden, men det var ju helt andra krav då mina föräldrar kom till Sverige. Dom kom från Polen, från koncentrationslägren. Nu har det blivit lite väl slappt. Det är alldeles för många, som vi inte kan ta hand om. (Kristina Drwiega-Magnusson, 59, sjukpensionerad sjukgymnast).

Landskrona blev invandrarstaden. Med undantag för Malmö finns ingen kommun utanför Stockholm som har en så hög andel invånare med utländsk bakgrund, nästan var tredje invånare, men till skillnad från andra städer bor många av dem i centrum. Ut flyttade svenska varvsarbetare, fabriksarbetare och hamnarbetare, in flyttade flyktingar från forna Jugoslavien. Där bor de kvar. Där har de fött barn, berett anhöriga plats, tragglat med svenska språket och förgäves sökt ett jobb. Där har de blivit en del av stadsbilden. Där tar några äldre herrar en stillsam kvällspromenad, stojar några ungdomar i en port medan mörkret faller, håller tobaksaffären öppet också efter klockan tjuogoett. Det är inte som förr. Det blir aldrig mer som förr. Thord Lindblom är övertygad om att det kan bli som förr.

FOTNOT. Thord Lindblom kom 2010 att lämna partiet efter att ha kritiserat den lokala partiledningen för diktatur. "Det har aldrig varit så tyst i partilokalen som nu", sa han till *Landskrona-Posten*.

Anders Sundelin

Ur "Högerpopulismen" (Premiss förlag 2010)